

საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს

სკოპინგის დასკვნა N 10

29.01.2020

საერთო მონაცემები:

საქმიანობის დასახელება: საქართველოს საავტომობილო გზების დეპარტამენტის შიდასახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის დარჩელი-განმუხურის საავტომობილო გზის კმ 3-ზე მდ. ენგურზე არსებული სახიდე გადასასვლელის ნაცვლად ახალი სახიდე გადასასვლელის მშენებლობა და ექსპლუატაცია

დაგეგმილი საქმიანობის განმახორციელებელი: საქართველოს საავტომობილო გზების დეპარტამენტი;

დაგეგმილი საქმიანობის განხორციელების ადგილი: ზუგდიდის მუნიციპალიტეტი, სოფ. განმუხური;

განაცხადის შემოსვლის თარიღი: 13.12.2019

მონაცემები სკოპინგის ანგარიშის შემდგენელის შესახებ: შპს „ინტერპროექტი“

ძირითადი საპროექტო მონაცემები:

სკოპინგის დასკვნის მიღების მიზნით, საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროში საქართველოს საავტომობილო გზების დეპარტამენტის მიერ წარმოდგენილია შიდასახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის დარჩელი-განმუხურის საავტომობილო გზის კმ 3-ზე მდ. ენგურზე არსებული სახიდე გადასასვლელის ნაცვლად ახალი სახიდე გადასასვლელის მშენებლობისა და ექსპლუატაციის პროექტის სკოპინგის ანგარიში.

წარმოდგენილი დოკუმენტაციით დგინდება რომ საპროექტო ტერიტორია მდებარეობს ზუგდიდის მუნიციპალიტეტში, სოფ. განმუხურში. უახლოესი მოსახლე საპროექტო ხიდიდან დაცილებულია 40 მეტრით.

არსებული ხიდის როგორც ბურჯები, ისე მალის ნაშენი და სავალი ნაწილი ლითონის ელემენტებისგან არის შედგენილი. ხიდის საერთო სიგმა 161,4 მეტრი, ხოლო სავალი ნაწილის სიგანე დაახლოებით 3 მეტრია. ხიდის ქვეშ გადის წყალგამტარი ორი მილი. ხიდის ბურჯები მოწყობილია ორ რიგად განლაგებული ფოლადის მილებით. აღნიშნული მილები ერთიანდებიან რიგელით, რაზეც ეყრდნობა მალის ნაშენის ოთხი ცალი ორტესებრი კოჭი. სავალ ნაწილად გამოყენებულია ფოლადი.

წარმოდგენილი დოკუმენტაციის თანახმად, არსებული ხიდი ვერ უზრუნველყოფს საგზაო უსაფრთხოების ნორმების მოთხოვნებს და სახიფათოა მგზავრობისთვის.

სკოპინგის ანგარიშით ირკვევა, რომ პროექტირებისას განიხილებოდა სახიდე გადასასვლელის კონსტრუქციული ალტერნატივები. დოკუმენტაციით წარმოდგენილია საპროექტო ხიდის 2 კონსტრუქციული ალტერნატივა, რომლიდანაც უპირატესობა მიენიჭა ტექნიკურად უფრო სრულყოფილს.

სკოპინგის ანგარიშში მოცემული ორთოფოტოსა და shape ფაილების შესწავლის შედეგად გამოვლინდა, რომ ახალი ხიდის მშენებლობა იგეგმება არსებული ხიდის გვერდით.

შერჩეული ალტერნატივის მიხედვით, საპროექტო გზაგამტარი ოთხმალიანია, სქემით 6X21,0მ. მისი მთლიანი სიგრძეა 132,35 მ, ხოლო გაბარიტი 1,0მ+7,0+1,0 მ-ს შეადგენს. გრძივ პროფილზე ხიდის ქანობია 0,1%. ხიდს აქვს ორი სანაპირო და ხუთი შუალედური ბურჯი. საპროექტო ხიდის მალის ნაშენი და ბურჯები ინდივიდუალური კონსტრუქციისაა. მალის ნაშენებად გათვალისწინებულია 21,0 მ-ის სიგრძის ჭრილის სისტემის კონსტრუქცია. ხიდის მალის ნაშენი განიკვეთში შედგება 6 ცალი T-ესებური რკინაბეტონის 21,0 მ სიგრძის კოჭებისაგან, რომელზედაც უშუალოდ ხდება სავალი ნაწილის მოწყობა. კოჭები ხიდის განივად ერთმანეთთან დაკავშირება გათვალისწინებულია 0,4 მ სიგანისა და 0,18 სიმაღლის გრძივი გამონოლითების ნაკერების საშუალებით. ხიდის მთელ სიგრძეზე პროექტით გათვალისწინებულია რკინაბეტონის კონსტრუქციის თვალამრიდებისა და ფოლადის კონსტრუქციების მოაჯირების მონტაჟი. ხიდის რკინაბეტონის საპროექტო თვალამრიდი ტრაპეციული მოხაზულობისაა. თვალამრიდის სიმაღლე შეადგენს 0,75 მ, ხოლო სისქე ძირის დონეზე 0,4 მეტრს, რომელზედაც დამონტაჟებულია 0,35 მ სიმაღლის ინდივიდუალური კონსტრუქციის ფოლადის მოაჯირი. მოაჯირების აგება გათვალისწინებულია ერთმანეთთან შედუღების საშუალებით დაკავშირებული პროფილური მილებით. ახალი სახიდე გადასასვლელის სავალი ნაწილი შედგება ორი სამოდრაო ზოლისგან. პროექტით აგრეთვე გათვალისწინებულია 3,5 მ სიგრძის გადასასვლელი ფილების მოწყობა. ამასთან, ხიდის სავალი ნაწილიდან წყლის მოსაცილებლად პროექტით გათვალისწინებულია წყალმომცილებელი სისტემის მოწყობა, რომელიც შედგება თუჯის მიმლები ძაბრებისა და პოლიეთილენის 150 მმ დიამეტრის საწრეტი მილებისაგან.

ხიდის მშენებლობის დროს დაგეგმილია სამშენებლო ბანაკის და ფუჭი ქანების სანაყაროს მოწყობა. სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, დროებითი სამშენებლო ინფრასტრუქტურის მოსაწყობი ტერიტორიის ფართობი დაზუსტდება შემდგომი კვლევების ფარგლებში. სამშენებლო მასალები შემოტანილი იქნება მუნიციპალიტეტში არსებული საწარმოებიდან. სამშენებლო სამუშაოებზე დასაქმებული პერსონალის რაოდენობა იქნება დაახლოებით 15 ადამიანი.

სახიდე გადასასვლელის სამშენებლო პროცესი მოიცავს სხვადასხვა ტიპის საქმიანობას, კერძოდ: მიწის სამუშაოებს, სატვირთო მანქანებით ვაკისის მოწყობის უბანზე ინერტული მასალის შემოტანას, ფენების პროფილირებას ვაკისის ფორმირებისთვის და დატკეპნას, გრუნტის მოჭრის უბნებზე მიწის მოხსნას საჭირო ნიშნულამდე და დატკეპნას მძიმე ტექნიკით, ზედაპირული ფენის მოწყობის შემდეგ (ქვიშა, ასფალტი, ღორღი, ბეტონი ან სხვა) გზის მოწყობას და მარკირების უზრუნველყოფას, რეკულტივაციის სამუშაოებს.

სამშენებლო სამუშაოების შესრულების პროცესში წყალი გამოყენებული იქნება სასმელ-სამეურნეო დანიშნულებით. სამეურნეო დანიშნულების წყლის ხარჯი იქნება - 75 მ³/წელ. სასმელად შესაძლებელია ბუტილირებული წყლების გამოყენება. სამეურნეო-ფეკალური წყლების შესაგროვებლად მოეწყობა საასენიზაციო ორმო, საიდანაც ფეკალური წყლების გატანა მოხდება ადგილობრივ მუნიციპალურ სამსახურთან შეთანხმებით.

აღნიშნული სკოპინგის ანგარიში განთავსდა სამინისტროს ოფიციალურ ვებგვერდზე და ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის ადმინისტრაციული ერთეულის ადმასრულებელი და

წარმომადგენლობითი ორგანოს საინფორმაციო დაფაზე. ადმინისტრაციული წარმოების ეტაპზე, სამინისტროში დაგეგმილ საქმიანობასთან დაკავშირებით საზოგადოების მხრიდან შენიშვნები და მოსაზრებები წარმოდგენილი არ ყოფილა.

ადმინისტრაციული წარმოების ეტაპზე, 2020 წლის 8 იანვარს ზუგდიდის მუნიციპალიტეტში, სოფ. განმუხურის საჯარო სკოლის შენობაში გაიმართა აღნიშნული პროექტის სკოპინგის ანგარიშის საჯარო განხილვა. საჯარო განხილვას ესწრებოდნენ სოფ. განმუხურის, ქ. ზუგდიდის მერიის, საქართველოს საავტომობილო გზების დეპარტამენტის, საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს წარმომადგენლები და სოფ. განმუხურის მოსახლეობა. საჯარო განხილვაზე დამსწრე საზოგადოება დაინტერესდა, გათვალისწინებული იყო თუ არა პროექტით დაგეგმილ ახალი სახიდე გადასასვლელის ხიმიწებზე ამრიდი ნავეების დაყენება, ასევე საზოგადოების ნაწილს აინტერესებდა გამოიწვევდა თუ არა ახალი ხიდის ბურჯების მდინარის კალაპოტში განთავსება მდინარის კალაპოტის შემცირებას. აღნიშნულთან დაკავშირებით, საავტომობილო გზების დეპარტამენტის წარმომადგენელმა მოსახლეობას განუმარტა, რომ ხიდის საპროექტო მონაცემების ჩამოყალიბებისას გათვალისწინებული იყო მდ. ენგურის მაქსიმალური ხარჯი და წარეცხვის კოეფიციენტი, რაც სამომავლოდ მაქსიმალურად უზრუნველყოფდა ხიდის უსაფრთხო და გამართულ ფუნქციონირებას. საქართველოს საავტომობილო გზების დეპარტამენტის წარმომადგენლის თქმით, აღნიშნული საკითხები განხილული იქნება შესაბამის პირებთან და აუცილებლობის შემთხვევაში, ასევე განხილული იქნება გზშ-ის ანგარიშში.

სკოპინგის ანგარიშის თანახმად შესწავლილ იქნა საპროექტო ტერიტორია. ჩატარებული სამუშაოების შედეგად მოხდა გარემოზე და ადამიანის ჯანმრთელობაზე მოსალოდნელი ძირითადი ზემოქმედების წყაროების, სახეებისა და ობიექტების იდენტიფიცირება.

სკოპინგის პროცედურის შედეგად განსაზღვრული და დადგენილი იქნა დაგეგმილი საქმიანობის გზშ-ის ანგარიშის მომზადებისათვის საჭირო კვლევების, მოსაპოვებელი და შესასწავლი ინფორმაციის ჩამონათვალი და გზშ-ის პროცესში დეტალურად შესასწავლი ზემოქმედებები.

გზშ-ს ანგარიშის მომზადებისათვის საჭირო კვლევების, მოსაპოვებელი და შესასწავლი ინფორმაციის ჩამონათვალი

1. **გზშ-ის ანგარიშში უნდა მოიცავდეს** „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის“ მე-10 მუხლის მესამე ნაწილით დადგენილ ინფორმაციას;
2. **გზშ-ის ანგარიშს უნდა დაერთოს** „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის“ მე-10 მუხლის მეოთხე ნაწილით განსაზღვრული დოკუმენტაცია;
3. **გზშ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი** უნდა იყოს სკოპინგის ანგარიშში მითითებული (განსაზღვრული, ჩასატარებელი) კვლევების შედეგები, მოპოვებული და შესწავლილი ინფორმაცია, გზშ-ის პროცესში დეტალურად შესასწავლილი ზემოქმედებები და შესაბამისი შემცირების/შერბილების ღონისძიებები;

3.1 გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის მე-10 მუხლის მე-2 ნაწილის შესაბამისად გზშ-ის ანგარიში ხელმოწერილი უნდა იყოს იმ პირის/პირების მიერ, რომელიც/რომლებიც მონაწილეობდა/მონაწილეობდნენ მის მომზადებაში, მათ შორის, კონსულტანტის მიერ.

4. გზშ-ს ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იყოს:

- პროექტის აღწერა;
- პროექტის საჭიროების დასაბუთება;
- პროექტის ალტერნატიული ვარიანტები: შესაბამისი დასაბუთებით, მათ შორის არაქმედების ალტერნატივა, შერჩეული ტერიტორიის ალტერნატივა და გარემოსდაცვითი თვალსაზრისით შერჩეული დასაბუთებული ალტერნატივის დეტალური აღწერა;
- ფუჭი ქანების სანაყაროების (საჭიროების მითითებით) და სამშენებლო ბანაკის (გენ-გეგმა) შესახებ ინფორმაცია Shape ფაილებთან ერთად (ფართობი);
- საპროექტო სახიდე გადასასვლელის ძირითადი ტექნიკური პარამეტრები მათ შორის გეომეტრიული პარამეტრების, ხიდის საფარისა და განივი კვეთების შესახებ ინფორმაცია;
- ინფორმაცია არსებული და საპროექტო ხიდებს შორის მანძილის შესახებ;
- არსებული სახიდე გადასასვლელის დემონტაჟის შესახებ ინფორმაცია;
- საპროექტო მონაკვეთის ძირითადი ინფრასტრუქტურის დაშორება მოსახლეობასთან კონკრეტული მანძილების მითითებით;
- დროებითი მოძრაობისთვის განკუთვნილი ინფრასტრუქტურის საკითხი და მისი ორგანიზების სქემა.
- საპროექტო ხიდის მშენებლობის დროს გამოყენებული ტექნიკის ჩამონათვალი და რაოდენობა;
- სასმელ-სამეურნეო წყალმომარაგება;
- სამეურნეო ფეკალური, სანიაღვრე წყლების მართვის საკითხები;
- მშენებლობისა და ექსპლუატაციის პროცესში მოსალოდნელი ნარჩენების შესახებ ინფორმაცია;

4.1 სამშენებლო სამუშაოების განხორციელების შესახებ ინფორმაცია, კერძოდ:

- ხიდის მშენებლობასთან დაკავშირებული საკითხების დეტალური აღწერა;
- მცენარეული და ნიადაგის საფარის მოხსნის სამუშაოების, გრუნტის სამუშაოების და სარეკულტივაციო სამუშაოების შესახებ დეტალური ინფორმაცია („ნაყოფიერი ფენის მოხსნის, შენახვის, გამოყენებისა და რეკულტივაციის შესახებ“ ტექნიკური რეგლამენტის მოთხოვნათა დაცვით);
- ინფორმაცია შესასრულებელი სამუშაოების ხანგრძლივობის შესახებ (ვადები, სამუშაოების თანმიმდევრობა);
- საპროექტო ხიდის მშენებლობაზე დასაქმებული ადამიანების საერთო რაოდენობა მათ შორის დასაქმებულთა ადგილობრივების წილი;
- მშენებლობაში გამოყენებული ტექნიკის ჩამონათვალი და რაოდენობა;
- ხიდის მშენებლობისთვის საჭირო სამშენებლო მასალებით მომარაგების საკითხი (მანძილი, ტრანსპორტირება, მასალის დამზადება, მასალის დამზადებისთვის გამოყენებული წყლის გამოყენების საკითხები და სხვა);

4.2 სამშენებლო ბანაკის განთავსების შესახებ ინფორმაცია, მათ შორის:

- სამშენებლო ბანაკის გენ-გეგმა ექსპლიკაციით;

- ბანაკის განთავსების ადგილის ფართობი, GIS კოორდინატები და shape ფაილები;
- სამშენებლო ბანაკის სასმელ-სამეურნეო და ტექნიკური წყალმომარაგება, მათ შორის სამარაგო რეზერვუარის შესახებ ინფორმაცია;
- სამშენებლო ბანაკზე წარმოქმნილი ჩამდინარე წყლების მართვის საკითხები;
- მონაცემები მშენებლობისა და ექსპლუატაციის პროცესში მოსალოდნელი ნარჩენების შესახებ;
- ინფორმაცია სამშენებლო ბანაკის ტერიტორიაზე საწვავი რეზერვუარის მოწყობასთან დაკავშირებით (განთავსების შემთხვევაში ადგილის GPS კოორდინატების მითითება, ტევადობა, ავარიული დაღვრის შემთხვევაში შემაკავებელი ბარიერის მოწყობის შესახებ ინფორმაცია);

4.3 საპროექტო დერეფანში ჩატარებული გეოლოგიური კვლევის ანგარიში, რომელიც უნდა მოიცავდეს:

- **გეოლოგიური გარემოს ფონური მდგომარეობის აღწერა:**
- რელიეფი (გეომორფოლოგია);
- გეოლოგიური აგებულება;
- საპროექტო ტერიტორიის გეოლოგიური აგებულება და ტექტონიკა;
- სეისმური პირობები;
- ჰიდროგეოლოგიური პირობები;
- საინჟინრო-გეოლოგიური პირობები;
- **გეოლოგიურ გარემოზე ზემოქმედება:**
- ზემოქმედება მიწისქვეშა/გრუნტის წყლებზე;
- საშიში გეოლოგიური პროცესების (არსებობის შემთხვევაში) შესაძლო გააქტიურების განსაზღვრა საპროექტო ობიექტის მშენებლობა-ექსპლუატაციის პერიოდში, დამცავი ღონისძიებების მითითებით;

4.4 ჰიდროლოგიური კვლევის ანგარიში, რომელიც უნდა მოიცავდეს შემდეგს:

- მდ. ენგურის ჰიდროლოგიას (ფონური მდგომარეობა, კალაპოტის მოსალოდნელი ზოგადი გარეცხვის სიღრმე, წყლის მაქსიმალური დონეები);
- მდ. ენგურის საშუალო წლიური, მინიმალური და მაქსიმალური ხარჯები;
- ინფორმაციას ეროზიულ პროცესებზე და საჭიროების შემთხვევაში ნაპირსამაგრი სამუშაოების შესახებ;
- ინფორმაცია მდინარის კვეთის პარამეტრების, მდინარის საანგარიშო ხარჯის, საერთო წარეცხვის მაქსიმალური მაჩვენებლების შესახებ;

4.5 ბიოლოგიური გარემო: გზმ-ის ანგარიშში აისახოს, სათანადო კვლევაზე დაყრდნობით მომზადებული ინფორმაცია, უშუალოდ პროექტის გავლენის ზონაში არსებულ ფლორაზე და ფაუნაზე (მათ შორის იქთიოფაუნაზე), მათზე შესაძლო ზემოქმედებაზე, ამ ზემოქმედების თავიდან აცილებაზე და საჭიროების შემთხვევაში საკომპენსაციო ღონისძიებებზე. ზემოაღნიშნული კვლევის შედეგები წარმოდგენილ იქნას ფოტომასალასთან და მათი შედეგების საფუძველზე, შემუშავდეს ბიომრავალფეროვნების შემარბილებელი ღონისძიებები და მონიტორინგის გეგმა. გზმ-ის ანგარიშში განხილული უნდა იყოს იქთიოფაუნაზე მდინარის კალაპოტში ჩასატარებელი სამუშაოების (ბურჯების მშენებლობის) შედეგად გამოწვეული შესაძლო ზემოქმედების, შერბილების და საჭიროების შემთხვევაში საკომპენსაციო ღონისძიებების საკითხი.

4.6 კულტურული მემკვიდრეობა:

- საპროექტო ტერიტორიაზე არსებული კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლების შესახებ ინფორმაცია და მათზე ზემოქმედების საკითხები (არსებობის შემთხვევაში);
- გზშ-ის ანგარიშის მომზადების პროცესში ჩართული უნდა იყოს შესაბამისი კომპეტენციის სპეციალისტი (ისტორიკოსი/არქეოლოგი), რათა გამოირიცხოს შესაძლო არქეოლოგიური ობიექტების დაზიანების რისკები.

5. პროექტის განხორციელების შედეგად გარემოზე მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება გარემოს თითოეულ კომპონენტისათვის:

- ზემოქმედება ატმოსფერულ ჰაერზე მშენებლობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე, ემისიები სამშენებლო ტექნიკის მუშაობისას;
- ხმაურის გავრცელება და მოსალოდნელი ზემოქმედება მშენებლობის და ექსპლუატაციის ეტაპზე და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები;
- ზემოქმედება ნიადაგის ნაყოფიერ ფენაზე;
- ზემოქმედება ზედაპირულ წყლებზე, მშენებლობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე, ზედაპირული წყლების დაბინძურების რისკი, შემარბილებელ ღონისძიებებთან ერთად;
- ზემოქმედება და ზემოქმედების შეფასება სოციალურ-ეკონომიკურ გარემოზე, მიწის საკუთრებასა და გამოყენებაზე, ბუნებრივი რესურსების შეზღუდვაზე, ჯანმრთელობასა და უსაფრთხოებასთან დაკავშირებული რისკები და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები;
- მშენებლობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე განსახორციელებელი შემარბილებელი ღონისძიებების კონკრეტული გეგმა;
- მშენებლობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე განსახორციელებელი მონიტორინგის კონკრეტული გეგმა;
- ავარიულ სიტუაციებზე რეაგირების დეტალური გეგმა;
- სკოპინგის ეტაპზე საზოგადოების ინფორმირებისა და მის მიერ წარმოდგენილი მოსაზრებებისა და შენიშვნების შეფასება;
- გზშ-ის ფარგლებში შემუშავებული ძირითადი დასკვნები და საქმიანობის პროცესში განსახორციელებელი ძირითადი ღონისძიებები;
- ნარჩენების მართვის საკითხები, მათ შორის ნარჩენების მართვის გეგმა, ნარჩენების წარმოქმნით მოსალოდნელი ზემოქმედება;

6. გზშ-ს ანგარიშში ასევე წარმოდგენილი უნდა იყოს:

- საპროექტო ხიდის ინფრასტრუქტურული ობიექტების ძირითადი ტექნიკური პარამეტრები ერთიანი ცხრილის სახით;
- აეროფოტო სურათზე (მაღალი გარჩევადობით) დატანილი საპროექტო არეალის სქემატური რუკა ბეჭდური და ელექტრონული ფორმით (A3 ფორმატი; Shape ფაილი WGS_1984_37N(38N) პროექციით), სადაც მოცემული იქნება საპროექტო ხიდის ინფრასტრუქტურული ობიექტები, არსებული და საპროექტო ხიდის, სამშენებლო ბანაკი, სამშენებლო მოედნები, სანაყაროს ტერიტორია (ასეთის საჭიროების შემთხვევაში);
- გზშ-ის ანგარიშში დეტალურად უნდა იყოს განხილული სკოპინგის ანგარიშის საჯარო განხილვაზე მოსახლეობის მხრიდან გამოთქმული შენიშვნების, კერძოდ ახალი სახიდე გადასასვლელის ხიმინჯებზე ამრიდი ნავეების დაყენების და ასევე ახალი ხიდის ბურჯების მდინარის კალაპოტში განთავსებით მდინარის კალაპოტის შევიწროების საკითხი.

- სკოპინგის ანგარიშში გვ. 18 აღნიშნულია, „ნახაზზე მდ. ენგურის საპროექტო ხიდის განივ კვეთზე, დატანილია 100 წლიანი და 10 წლიანი განმეორებადობის წყლის მაქსიმალური ხარჯების შესაბამისი დონეები“. სკოპინგის ანგარიშში აღნიშნული ნახაზი არ იდენტიფიცირდება. გზმ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იყოს აღნიშნული ნახაზი შესაბამისი მითითებით;
- გზმ-ის ანგარიშში საანგარიშო მაქსიმალური ხარჯის გაანგარიშებისას გათვალისწინებული უნდა იყოს ენგურის წყალსაცავიდან, ბოლო წლებში რამდენჯერმე წყლის კატასტროფული ხარჯის გამვებასთან (2500 მ³/წმ) დაკავშირებული პრევენციული ღონისძიებები;
- გზმ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იყოს წყარო რის საფუძველზეც სკოპინგის ანგარიშში, ცხრილში (გვ.17) მოყვანილ კაშხლიდან გადმოშვებულ წყლის ხარჯში მითითებულია 500 მ³/წმ;
- **გზმ-ს ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იყოს ინფორმაცია სკოპინგის დასკვნით გათვალისწინებული საკითხების შესაბამისად (ერთიანი ცხრილის სახით).**

დასკვნითი ნაწილი:

სკოპინგის დასკვნის მიღების მიზნით სამინისტროში „საქართველოს საავტომობილო გზების დეპარტამენტის“ მიერ წარმოდგენილ შიდასახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის დარჩელი-განმუხურის საავტომობილო გზის კმ 3-ზე მდ. ენგურზე არსებული სახიდე გადასასვლელის ნაცვლად ახალი სახიდე გადასასვლელის მშენებლობისა და ექსპლუატაციის პროექტზე **სავალდებულოა გზმ-ის ანგარიში მომზადდეს** წინამდებარე სკოპინგის დასკვნით გათვალისწინებული კვლევების, მოსაპოვებელი და შესასწავლი ინფორმაციის და წარმოსადგენი დოკუმენტაციის მიხედვით.